

บทที่ 3

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไปและศิลปวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

คำถามก่อนเรียน:

นักศึกษามีหลักในการทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างไร ???

หลักการทำงาน ในหลวงรัชกาลที่ ๙

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา เป็นศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือประชาชนชาวไทย นับตั้งแต่พระองค์ขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ และมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณในพระบรมราชวัง โดยมีพระปฐมบรมราชโองการว่า

“ เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ”

อันเป็นปรัชญาการทรงงานที่พร้อมด้วยทศพิธราชธรรม เพื่อประโยชน์ของชาวไทยทั้งประเทศ

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงคิดค้นและพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาการทรงงานมาโดยตลอด จนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี และได้พัฒนาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ จนเป็นหลักการทรงงานที่ใช้ในการปฏิบัติในพระราชกรณียกิจในโครงการต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จบรรลุมัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- สร้างความร่มเย็นเป็นสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์สืบมา ตลอดจนถึงรัชสมัยของพระองค์ และถือเป็นแนวปฏิบัติการทรงงานที่พระราชทานให้กับข้าราชการ และปวงชนชาวไทยได้น้อมนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานจวบจนปัจจุบัน

Assignment 18

ให้นักศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างย่อจากการชมคลิปเรื่อง “หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙”

Lecture : เทคนิคการจดจำด้วยการบันทึกข้อความอย่างย่อ :

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการและราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตรงตามความต้องการของประชาชน

๑. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

หาข้อมูลจากรอบด้าน ทำการบ้านก่อนลงมือปฏิบัติ

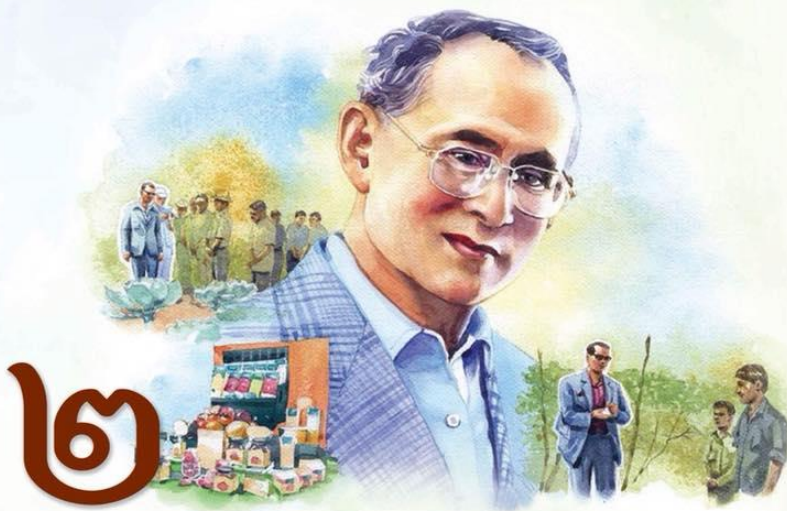
ก่อนที่จะพระราชทานพระราชดำริเพื่อดำเนินงานโครงการ พระองค์จะทรงศึกษาข้อมูลรอบด้านจากเอกสาร แผนที่ สอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่เป็นประโยชน์ครบถ้วนและพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตรงตามต้องการของประชาชน

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๒

ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลูกก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสได้เตรียมตัวหรือตั้งตัว

๒. ระเบิดจากข้างใน

สร้างแรงผลักดันจากภายในส่งเสริมให้ “พึ่งพาตนเอง”

พระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" หมายถึง ต้องมุ่งพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนา มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลูกก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งหลายชุมชนยังไม่ได้ตั้งตัว จึงไม่สามารถปรับตัวได้ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล่มสลายได้

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

โครงการรณรงค์ตามพระราชดำริ

๓ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

พระองค์ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ที่คนมักจะมองข้าม

๓. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

มองปัญหาจากภาพรวม ร่วมกันแก้จากจุดเล็ก

พระองค์ทรงเปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาภาพรวมก่อน และทรงเริ่มแก้ปัญหาคจุดเล็กๆ คือ เริ่มแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบหรือทั้งหมด ฉันทไม่เห็นด้วย อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านมันผุดตรงนั้นผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อมเอา ตกลงหรือบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่ วิธีทำต้องค่อยๆ ทำจะไประเบิดหมดไม่ได้...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑ ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานของพระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่ายเน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด

๔. ทำตามลำดับขั้น

เริ่มจากสิ่งที่จำเป็นที่สุด แล้วหาจุดเชื่อมโยงทำเรื่องอื่นต่อไป

ในการทรงงานพระองค์ทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนก่อน ได้แก่ งานด้านสาธารณสุข สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การให้ความรู้ วิชาการ-เทคโนโลยี เน้นปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความสำเร็จ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้เห็นแผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสถานะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๕. ภูมิสังคม

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับนิสัยใจคอของคนตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

๕. ภูมิสังคม

จะทำการพัฒนาใด ต้องใส่ใจต้นแบบพื้นที่ประเพณีและผู้คน

การพัฒนาต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคนตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราช

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๖

องค์รวม

ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ "ทฤษฎีใหม่" ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่ง ที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ ๑๐-๑๕ ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตมากขึ้นเกษตรกรต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้น คือ ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่ ๑, ๒ และ ๓

๖. องค์รวม

มองปัญหาอย่างครบวงจร แก้ปัญหาแบบองค์รวม

ในการพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง เช่น "ทฤษฎีใหม่" ที่พระองค์ทรงมองอย่างเป็นองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินเฉลี่ยของคนไทย 10 - 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ เพราะเมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๗. ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระองค์ มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลมและ
กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคม จิตวิทยาแห่งชุมชน
“ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิต
ความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

๗. ไม่ติดตำรา

พัฒนาตามสภาพจริง ไม่อิงตำรามากเกินไป

หลักการทรงงานของพระองค์ มีลักษณะพัฒนาที่อนุโลมและ
กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสภาพสังคมจิตวิทยา
ของชุมชน เป็นการใช้อำนาจอย่างอะลุ้มอล่วยกัน ไม่ผูกติดกับ
วิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่
แท้จริง คือ “ไม่ติดตำรา”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราช

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๘ ประหยัดเรียบง่าย

ได้ประโยชน์สูงสุดในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนไทยทราบกันดีว่า เรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่าตลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ขณะเดียวกัน การพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก

๘. ประหยัดเรียบง่าย ใช้ประโยชน์สูงสุด

จากท้องถิ่น เพื่อท้องถิ่น

ทรงประหยัดมากแม้เป็นเรื่องส่วนพระองค์ ดังที่ประชาชนชาวไทยเคยเห็นว่า ตลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร ฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน หรือแม้แต่ฉลองพระบาท หากชำรุดก็จะส่งซ่อมและใช้อย่างคุ้มค่า ขณะเดียวกันการพัฒนาช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้ความเรียบง่ายและประหยัดในการแก้ไขปัญหา ให้ราษฎรสามารถทำได้เอง ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาค มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก
โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถของพระองค์ทำให้การคิดค้นดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ ดำเนินการได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศ โดยส่วนรวมตลอดจนสภาพสังคมของชุมชนนั้นๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย นำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎธรรมชาติ เป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า "ทำให้ง่าย" หรือ Simplicity จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๙. ทำให้ง่าย

ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ใส่ใจระบบนิเวศ

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถของพระองค์ ทำให้ การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไข งานพัฒนาประเทศตาม แนวพระราชดำริดำเนินไปโดยง่ายและสอดคล้องกับความเป็นอยู่ ระบบนิเวศโดยส่วนรวม ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้ “กฎแห่งธรรมชาติ” เป็นแนวทาง ดังนั้น คำว่า “ทำให้ง่าย” จึงเป็นหลักคิดสำคัญของการพัฒนา ประเทศที่มาในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๐

การมีส่วนร่วม

พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ "ประชาพิจารณ์" มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชน

๑๐. การมีส่วนร่วม

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างฉลาด ประชาพิจารณ์ ประสานความร่วมมือ

พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำงานโครงการพระราชดำริ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน พระองค์ทรงนำ "ประชาพิจารณ์" ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นวิธีที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา โดยหากจะทำโครงการใดจะอธิบายถึงความจำเป็นและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนทุกฝ่าย รวมทั้งผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เมื่อประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยแล้ว หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการมีความพร้อม จึงจะพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนั้น ๆ ต่อไป

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๑

ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติในพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนา และช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ ทรงระลึกถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ

๑๑. ประโยชน์ส่วนรวม

มุ่งประโยชน์ของประเทศและประชาชน

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร พระองค์ทรงระลึกถึง ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอน หนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้น มิได้ให้แנםส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๒

บริการรวมที่จุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว เพื่อประโยชน์ที่จะมาขอใช้บริการจะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว

๑๒. บริการรวมจุดเดียว

ร่วมให้บริการประชาชน ต้นแบบความร่วมมือ

การบริการรวมจุดเดียว หรือ One Stop Services เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยพระองค์ทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่ใช้บริการ ให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๓

ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

๑๓. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

เข้าใจปัญหา รักษาสมดุลด้วยธรรมชาติ

พระองค์ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ เช่น การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ “การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก” ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พิน นอกจากนี้ได้ประโยชน์ตามประเภทของการปลูกแล้วยังช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดิน พระองค์จึงทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์ที่อยู่อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๔. ใช้ธรรมปราบอธรรม

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การทำน้ำดีขับไล่ น้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซับสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสความว่า "ใช้ธรรมปราบอธรรม"

๑๔. ใช้ธรรม ปราบอธรรม

นำกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาแก้ปัญหา

พระองค์ทรงนำความจริงเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ/แนวปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี ขับไล่ น้ำเสีย เป็นการเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดิน ด้วยความต้องการของมนุษย์ทำให้ต้องการบริโภค และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ไม่รู้จักพอ ปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้นในการฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน

๑๕. ปลูกป่าในใจคน

ฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมา ด้วยการปลูกจิตสำนึกรักป่าในใจคน

การปลูกป่าบนแผ่นดินด้วยความต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองของมนุษย์ ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย ดังนั้นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้อง “ปลูกจิตสำนึก” ในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสเมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปหน่วยงานต้นน้ำพัฒนาทุ่งจือ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2514 ความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อนแล้วคนเหล่านั้น

ก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

"ขาดทุน คือ กำไร Our loss is Our gain การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เน้นมูลค่าเงินไม่ได้" จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีต่อพสกนิกรไทย "การให้" และ "การเสียสละ" เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดี มีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้

๑๖. ขาดทุนคือกำไร

การลงทุนคืองบประมาณ คือการให้ผลกำไร คือประชาชนอยู่ดีกินดี

“ขาดทุนเป็นการได้กำไร” นักเศรษฐศาสตร์คงค้านว่าไม่ใช่ แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดที่เราเสียนั้นเป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงการซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อยพันหมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ในไม่ช้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดีกินดีขึ้น ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้า “รัฐ รัก สามัคคี รัฐเสียสละ” คือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๗ การพึ่งพาตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริเพื่อการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไข
ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไป
ก็คือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ
“พึ่งตนเองได้” ในที่สุด

๑๗. การพึ่งพาตนเอง

พัฒนาคนให้เข้มแข็ง เพื่อมีแรงพึ่งพาตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหา
เฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนแข็งแรง พอที่จะดำรงชีวิตต่อไป
แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนอยู่ในสังคมได้ตาม
สภาพแวดล้อมและ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด ดังพระราชดำรัส
ตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและ
ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มี
อาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้าง
ความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๘ พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมีใสงานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติจึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่า แนวพระราชดำริในพระองค์นั้น "เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล" เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน

๑๘. พออยู่พอกิน

ช่วยคนให้พ้นทุกข์ มีความสุขตามอัตภาพ

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในทุกภาคของประเทศ และพระองค์ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงเข้าพระราชหฤทัยสภาพปัญหาอย่างลึกซึ้ง จากนั้นจึงได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑๙

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระองค์มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดจนกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อมาเมื่อมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง

เดินบนทางสายกลางเพื่อความสมดุลและยั่งยืน

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ทรงพระราชทานชี้แนวทางดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ชาวไทยรอดพ้นและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาชี้แนวทางปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ในการพัฒนาและบริหารให้ดำเนินไปในทางสายกลางภายใต้ “ความพอเพียง” หากมีการเปลี่ยนแปลง โดยทุกคนต้องมีความพอประมาณ ซื่อสัตย์สุจริต อดทน พากเพียร รอบคอบ และมีสติปัญญา ซึ่งเหล่านี้จะเป็นระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๒๐ ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน

“คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงที่สำเร็จ”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๓

“ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนสุจริต ทุกจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มื่ออันเป็นไป ชำราชากรหรือประชาชนที่มีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้วบ้านเมืองพังที่เมืองไทยพังมาเพราะมีการทุจริต”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๖

๒๐. ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน

ลงมือปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ สุจริตจริงใจในทุกการกระทำ

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญ ยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๒๑

ทำงานอย่างมีความสุข

พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ ทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า "ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น"

๒๑. ทำงานอย่างมีความสุข

มีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ และทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้
นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๒๒

ความเพียร

พระมหาชนกจากพระราชานิพนธ์ พระมหาชนกเป็นพระราชานิพนธ์ที่ทรงใช้เวลาค่อนข้างนาน ในการคิดประดิษฐ์ด้วยการทำให้เข้าใจง่าย ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายทำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหารปูปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ เช่นเดียวกับพระองค์ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่างๆ ในระยะแรกที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้นแต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

๒๒. ความเพียร

ล้มแล้วลุกใหม่ ไม่ท้อถอย ความสำเร็จย่อมคอยอยู่ข้างหน้า

พระองค์ทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ ในระยะแรกไม่ได้มีความพร้อมมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย ทรงอดทนและมุ่งมั่นดำเนินงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงดังเช่นพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” ซึ่งพระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำให้เข้าใจง่าย และปรับให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนชาวไทยปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่งก็จะว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหารปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ

หลักการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ

ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๒๓

รู้ รัก สามัคคี

พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่อง "รู้ รัก สามัคคี" มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบด้วยกระบวนการความแล้ว จะต้องมีความรัก การพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

๒๓. รู้ รัก สามัคคี

รู้ปัญหา รักการพัฒนา สามัคคีร่วมมือเป็นพลัง

พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่อง "รู้ รัก สามัคคี" อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีคุณค่าและมีความหมายลึกซึ้ง สามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้: การลงมือทำสิ่งใดจะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีแก้ปัญห

รัก: ความรักคือ การพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วยการสร้างฉันทะ

สามัคคี: การที่จะลงมือปฏิบัติควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือร่วมใจกัน เป็นองค์กร เป็นหมู่คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาลุล่วงไปได้ด้วยดี

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

นับตั้งแต่พระองค์ขึ้นครองราชย์โดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการทรงงาน คือ ทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ยึดหลักในการทรงงานเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา การพัฒนา และสร้างความสุขให้กับพสกนิกรของพระองค์ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ หลักการทรงงานทั้งหมด สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับพระปฐมบรมราชโองการ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ที่ว่า...

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

๒๓ หลักการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ให้นักศึกษาเขียนเรียงความหัวข้อเรื่อง

“หลักการทรงงานที่ข้าพเจ้านำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต”